

Turistene strømmer til New Yorks nyeste skyskraper, et helt år før den står ferdig. Byens nye World Trade Center er et minnesmerke over de falne og en hyllest til friheten.

Frihetens høye pris

Det er en underlig følelse å tre inn på «nye» Ground Zero, midt i hjertet av det som en gang var World Trade Center (WTC). Her, hvor tusener av mennesker mistet livet under terrorangrepene 11. september 2001, er en moderne kontorby i ferd med å gjenoppstå.

Minnesmerke

Det er hektisk byggeaktivitet på området. Det dunkes og hamres, heises og sveises på alle kanter. Midt i anleggsområdet ligger en rolig oase. Her er det anlagt en minnelund og et museum for å hedre terrorofrene.

I «fotavtrykkene» til de opprinnelige tvillingtårnene er det bygget to gigantiske basseng. Kaskader av vann fosser ned langs kantene, før vannet forsvinner i et mørkt kvadrat midt i bassengbunnen. Et evig kretsløp av vann som renner og renner.

Bassengene har fått navnene North Pool og South Pool, etter de opprinnelige North Tower (1 WTC) og South Tower (2 WTC). Bassengene er omkranset av en massiv kant i bronse, hvor navnene på alle 11. september-ofrene er meislet inn.

De seks personene som mistet livet under terrorangrepet mot World Trade Center i februar 1993 er også inkludert i minnesmerket. Til sammen hedres 2983 mennesker i de enorme monumentene. Det eldste offeret var 85 år, det yngste 2 år. I tillegg er det enkelte steder referert til et kvinnenavn og «hennes ufødte barn». Terrorangrepene rykker plutselig veldig nært når man går forbi den endeløse rekken av navn.

Gratis entré

Minnelunden åpnet 11. september i fjor, nøyaktig 10 år etter terrorangrepene. Det er gratis inngang, men man må ha et besøkplass for å komme inn. Dette kan enten hentes ved det offisielle besøks-senteret like ved min-

UFERDIG: Den nye skyskraperen i World Trade Center blir USAs høyeste bygning når den står ferdig i 2013. Bygget er allerede blitt et landemerke i New York.

FOTAVTRYKK: To enorme basseng er anlagt i fotavtrykkene til de opprinnelige tvillingtårnene. Navnene på alle som mistet livet under terrorangrepene i 1993 og 2001 er meislet inn i bronsekanten, som omkranser de to bassengene. Til venstre står 9/11-museet, som er tegnet av det norske arkitektfirmaet Snøhetta.

nelunden, eller printes ut fra nettet.

Gjennom vinteren har det i snitt vært 10.000 besøkende daglig. Siden begynnelsen av mai har antallet besøkende steget til 20.000 daglig. Turistene må derfor påregne noe ventetid før de får slippe inn. Alle besøkende sluses dessuten gjennom metalldektorer på vei inn i parken.

New York Police Department (NYPD) har foreløpig bestemt at det ikke skal være mer enn 1500 besøkende inne på området samtidig. Dette for å sikre at besøkende får den stillheten og roen de ønsker når de oppsøker minnelunden. Vakter og guider har derfor lav terskel for å snakke til besøkende som oppfører seg støyete eller upassende.

– Ettersom det fortsatt pågår mye byggearbeid, er vi nødt til å begrense tilgangen av

hensyn til sikkerheten. På sikt skal området være tilgjengelig fra alle kanter og åpent for alle, sier WTC-guiden Raouf Sassi.

Freedom Tower

Om et drøyt år skal det største WTC-bygget stå ferdig, rett ved siden av minnelunden. Allerede i mai i år var den uferdige skyskraperen høyere enn Empire State Building. Bygget skal bli hele 1776 fot (541 meter) høyt, og høyden er ikke tilfeldig. Det er en hyllest til årstallet 1776, da uavhengighetserklæringen ble vedtatt og Amerikas forente stater erklærte seg uavhengige av Storbritannia. Skyskraperen har derfor fått tilnavnet «Freedom Tower».

Nå forsøker riktignok myndighetene å tone ned det patriotiske navnet. Skyskrapens offisielle navn skal være «1 World Trade Center» når det står

ferdig i annen halvdel av 2013. Da vil det bli Nord-Amerikas høyeste bygg.

– Det finnes ulike måter å beregne hvor høyt et bygg er, men i USA regner vi med alt som måtte være festet på toppen av bygningen når høyden oppgis. 1776 fot inkluderer altså spiret, som kommer til å stå på toppen, forklarer den offisielle WTC-guiden Raouf Sassi.

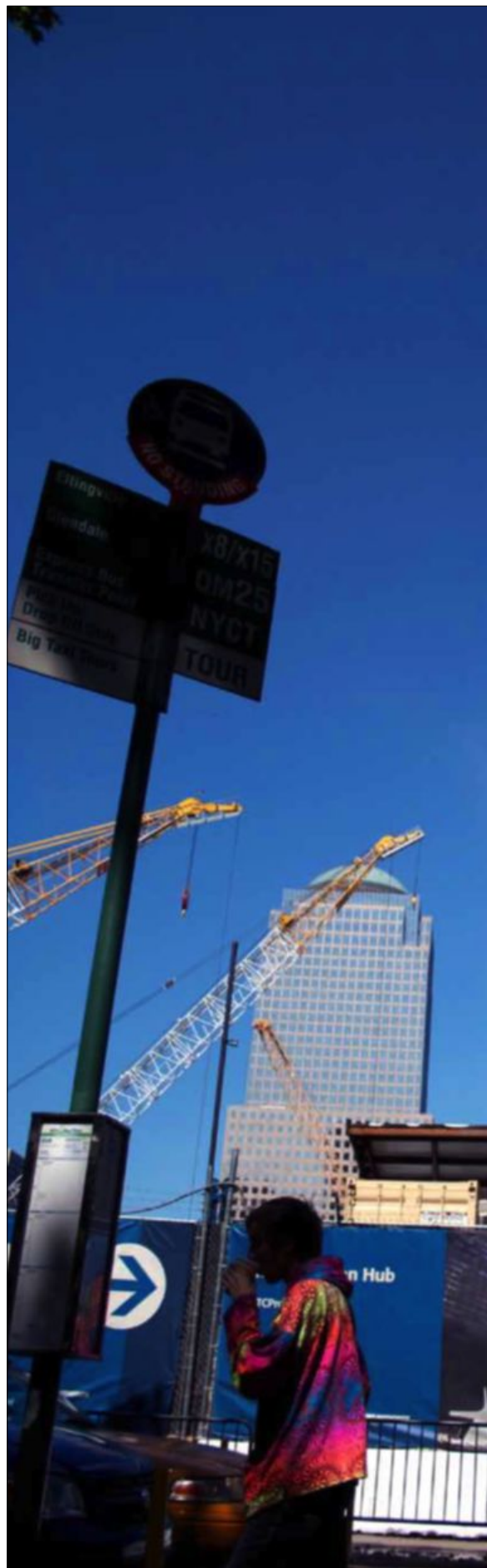
– Vakkert og verdig

Ekteparet Nora og James Crivello fra California har tatt med seg barna Michael (3 ½) og Avery (2) til minnelunden. De har vært ved Ground Zero tidligere, men det er første gang de ser de ferdige minnesmerkene. Familien blir stående lenge og skue utover de enorme bassengene. Sønnen tar på flere av navnene langs bronsekanten.

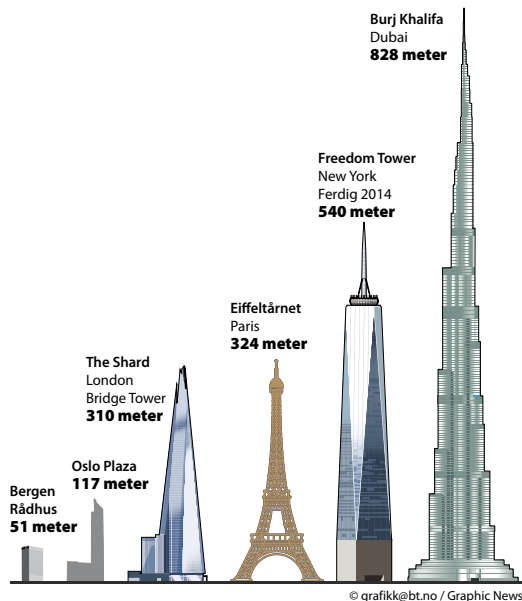
– Det gjør inntrykk å se hvordan vannet bare forsvinner i midten av bassenget. Det er vakkert og verdig på samme tid. Samtidig er det ikke lett å være her. Sønnen min spør meg om alle navnene. Han lurar på hvem de er, og hvorfor de er døde. Hva skal jeg svare på det? spør tobarnsmoren.

WTC-guiden forteller at mange blir overveldet av følelser når de kommer til minnelunden.

IRINIA LEE (tekst og foto)
reise@bt.no

BYGGEPLASS: Adgangen til minnelunden ved World Trade Center er begrenset, av hensyn til deler av minnelunden åpnes og være tilgjengelig for allmennheten.

fakta

World Trade Center

- Arkitekt Daniel Libeskind (f. 1946) har hatt det overordnede ansvaret for gjenoppbyggingen av hele Ground Zero.
- David Childs (f. 1941) er arkitekten bak skyskraperen «Freedom Tower». Bygget vil bestå av 104 etasjer og rage 541 meter over bakken når det står ferdig i 2013.
- Det norske arkitektkontoret Snøhetta har designet 9/11-museet, som står midt i minnelunden.
- Til sammen 2983 terrorofre er hedret i minnelunden ved World Trade Center. Dette inkluderer 2165 mennesker som oppholdt seg i eller ved tvillingtårnene, 441 redningsarbeidere, 125 mennesker i Pentagon, og de 246 personene som var om bord i flyene som ble benyttet under terrorangrepene. De 6 ofrene fra terrorangrepet i 1993 er også inkludert i minnesmerket.
- Ofrene kom fra mer enn 90 forskjellige nasjoner.
- **KOMME DIT:** Med kampanjepriser kan man få flybilletter t/r fra ca. 5000 (New York–Bergen/Oslo).

Verdens høyeste byggverk

De forente arabiske emirater kan skryte av å ha verdens høyeste byggverk. Foreløpig.

Skyskraperen «Burj Khalifa» i Dubai troner hele 829,84 meter over bakken. Den er dermed det høyeste menneskeskapte byggverk noensinne. Det tok nærmere seks år og over 8 milliarder kroner å fullføre bygget, som sto ferdig i januar 2010.

Den Saudi arabiske prinsen Alwaleed bin Talal kunngjorde i fjor at han jobber med å oppføre et enda høyere bygg. Det planlagte «Jeddah Tower» skal bli over 1000 meter høyt. Nøyaktig høyde holdes hemmelig, men den rike prinsen har avslørt at bygget skal inneholde et hotell, en rekke luksuseiendigheter pluss kontorer.

I Europa er det foreløpig «Shard London Bridge», også kjent som «The Shard» eller «London Bridge Tower», som leder høydekonkurransen. Bygget ble ferdigstilt i april, og er nesten 310 meter høyt fordelt over 95 etasjer.

Til sammenligning blir Norges høyeste bygning en liten knøtt. Oslo Plaza, med sine 37 etasjer, er «bare» 117 meter høyt. Høyeste norske byggverk står derimot i Trondheim. Det er det 124 meter Tyholtårnet. Bergen er nærmest fraværende på listen over norske høybygg. Johanneskirken er «bare» 61 meter, mens DNB-bygget og Fantoft studentboliger begge er 55 meter høye. Bergen rådhus er langt ned på listen, med sine 51,2 høydemeter.

Hvor i all verden?

1. Hvilken øy er størst av Trinidad og Tobago?
2. På hvilken øystat er Suva hovedstad?
3. Hvilken av Belgias ti mest folkerike byer er oppkalt etter Karl II av Spania?
4. Hva er det mest folkerike landet som grenser til Bulgaria?
5. Hvilket afrikansk land har elleve offisielle språk?
6. Hvilket europeisk land grenser til tre (og bare tre) land som alle har forskjellige tidssoner?
7. Hvilken provins er Canadas mest folkerike?
8. Hva heter Afrikas høyeste fjell?
9. Hvilket land har øya Évia?
10. Hva er det største landet i Europa som ikke har kyst?
11. Hva heter hovedstaden i Mali?
12. Hvor mange kommuner har flere innbyggere enn Finnmark?
13. Ved hvilket hav ligger Ecuador?
14. Hvilken amerikansk delstat kalles for Mount Rushmore State?
15. Nevn ett av de to asiatiske landene der flertallet tilhører den romersk-katolske kirke.

SPØRSMÅL 8: Hva heter Afrikas høyeste fjell?

SVAR

1. Trinidad
2. Fiji
3. Charlot
4. Tyska
5. Sør-Afrika
6. Norge
7. Ontario
8. Kilmantaro
9. Hellas
10. Hviterussland
11. Bamako
12. Sju
13. Stillehavet
14. Sør-Dakota
15. Timor